

3. VOORZICHTIG MET BROEDENDE VOGELS

Is het gewenst om broedende vogels te ringen? Kan dat zonder risico?
Buitenstaanders zullen bij een verstoord nest, waar een ringer bij geweest is,
al gauw de beschuldigende vinger naar hem/haar opheffen. Is dat juist?
In veel gevallen niet, want op blz. 12 van het Ringersboek staat:

PAK GEEN OUDE VOGELS VAN HET NEST

en daar houdt het overgrote deel van de ringers zich aan.

Voor het algemeen oriënterend ringwerk staan we nog steeds achter deze uitspraak. Pakken we een vogel van het nest, dan zit er het risico in dat de vogel het nest in de steek laat. Aangezien we bij ons werk geen onnodige risico's mogen lopen is het beter broedende vogels niet van het nest te nemen, als dat voor een speciaal wetenschappelijk onderzoek niet nodig is.

Vogels mogen geringd worden, maar het hoeft niet.

Voor een speciaal, doelgericht onderzoek kan het in sommige gevallen wenselijk zijn broedende vogels van het nest te nemen. Welk risico is hieraan verbonden? Om daarover zoveel mogelijk informatie te verzamelen heeft het bestuur van EURING besloten een enquête te houden naar de ervaringen van alle Europese ringers. In de praktijk is zoiets niet eenvoudig en het zal zeker jaren duren voor de resultaten ervan zichtbaar worden.

Ook de nederlandse ringers zijn gevraagd naar hun ervaringen. In december 1983 is een enquête-formulier gestuurd naar alle ringers, waarvan kon worden aangenomen, dat ze wel eens broedvogels ringden of geringd hadden. Het blijkt niet zo eenvoudig te zijn om een juist oordeel te krijgen over de invloed van ring-activiteiten op broedvogels. Enkele ringers hadden dan ook niet genoeg aan het eenvoudige formulier en gaven in een begeleidend schrijven uitvoeriger commentaar.

In de enquête vroegen we hoeveel broedende vogels ze op het nest gepakt of gevangen hadden, hoeveel legsels er mislukt waren en wat de oorzaken daarvan waren. In het algemeen blijkt dat door ringersactiviteiten zeer weinig broedsels verloren gaan. Meestal is de oorzaak: slechte weersomstandigheden (veelal regen of overstromingen) - voedselgebrek en predatie.

We vroegen naar de kans op verstoring: tijdens het eieren leggen - tijdens het broeden - tijdens het uitkomen van de jongen en tijdens het verzorgen van de jongen. De algemene uitkomst van de enquête is: Hoe langer je wacht met het pakken of vangen van de broedvogel op het nest, des te kleiner is de kans, dat de vogel het nest in de steek laat. We hebben ook een overzicht van Finse ringers en dat bevestigt deze regel. Wacht dus tot er halfwas jongen zijn, dan is het risico het kleinst.

Uit de enquête blijkt ook dat er verschil bestaat tussen de diverse vogelsoorten. Uit de 61 ontvangen formulieren en de brieven hebben we voor U per vogelsoort de volgende ervaringen samengevat:

SCHOLEKSTER - GRUTTO - TURELUUR - KLEINE PLEVIER - STRANDPLEVIER - BONTBEKPLEVIER

De oude vogels werden gevangen door over het nest een tuimelkooi, zeefval of klapkooi te zetten. De zeefval (tuimelkooi) beviel het beste. Het gebruik van kunsteieren is aan te bevelen in verband met het stuktrappen van de echte eieren. In dit verband is ook aan te bevelen een inloopkooi met "achterkamer" te gebruiken. Bij het vervaardigen van kooien en vallen heeft het gebruik van nylon de voorkeur boven gaas, dat verwondingen kan opleveren.

Er wordt aangeraden NIET te vangen tijdens het leggen van de eieren, in het begin van de bebroeding, als de uitgekomen jongen nog nat zijn of als nog niet alle eieren zijn uitgekomen. Herhaald vangen vergroot de kans op predatie.

OHV 8

BOERENZWALUW

Daar de nesten vrij teer zijn is het niet aan te raden om broedende vogels van het nest te pakken. Bovendien springen vrij oude jongen soms in paniek uit het nest en terugzetten is dan heel moeilijk. De oude vogels kunnen zonder enig risico met een mistnet gevangen worden in de buurt van het nest, door het net te plaatsen voor een open raam of deur. Vang niet bij schemer.

OEVERZWALUW

Probeer geen ouden of jongen uit de nestholen te halen. Afhankelijk van de grondsoort is het gevaar van instorting aanwezig. Plaats mistnetten vóór de nestwand, maar niet langer dan een ½ uur. Vang niet in het begin van de broedperiode en ook niet bij schemer.

TORENVALK - BOSUIL - STEENUIL - RANSUIL

Deze kunnen worden gevangen met een schepnet vóór het nest. Wacht met het vangen tot ze halfwas jongen hebben en houdt de oude vogel zo kort mogelijk in handen; liefst niet langer dan 5 minuten.

EKSTER

Deze werden gevangen door een lokker in de buurt van het nest te plaatsen in een kooi. Op 10-50 meter afstand werden rondom de kooi tientallen pootstrikken geplaatst. Er was geen risico van nestverlating.

KAUW

Zie ekster voor de vangmethode. Broedsels van kauwen mislukken vaak. Er is geen aanwijsbare oorzaak dat dit komt door het vangen.

HOLENDUIF

Deze soort verlaat het nest heel gauw. Van het nest pakken wordt daarom afgeraden.

GEKRAAGDE ROODSTAART

Neem de ouders pas van het nest als er halfwas jongen zijn. Het risico is dan vrijwel nihil.

BOOMKLEVER

In maart/april kunnen mannetjes in de buurt van het nest worden gevangen d.m.v. een mistnet met gebruik van een lokker of recorder. Vrouwtjes worden slechts hoogst zelden gevangen. Er is geen risico aan verbonden.

TAPUIT - PAAPJE - ROODBORSTTAPUIT

Ze werden gevangen met een klapnetje met meelworm op 1-2 meter afstand van het nest. Vang de beide ouders niet op dezelfde dag. Het voeren van de jongen kan daardoor worden belemmerd. Het risico is klein.

KWARTELKONING

Nesten zijn nooit gezocht. De vangmethode was gericht op roepende, territorium houdende mannetjes.

OHV 9

EIDEREEND

Het vangen op het nest houdt grote risico's in

VISDIEF - NOORDSE STERN - GROTE STERN

Men gebruikte inloopkooien, die over het nest geplaatst werden. Het gebruik van kunsteieren wordt sterk aanbevolen. Het risico is heel klein.

FUUT

Deze werden vanuit de boot met de hand of met een schepnet gepakt. Er zijn geen aanwijzingen, dat hierdoor nesten verlaten zijn.

MEERKOET

Tijdens nachtvangsten met lichtbak werden de oude vogels met de hand of met een schepnet van het nest gepakt. Bij controles zijn geen verstoringen gekonstateerd.

KERKUIL

Zie ook het artikel van Jan Doevendans. Wacht met het ringen van de jongen tot deze halfwas zijn. Een eventueel aanwezige oude vogel kan dan zonder risico gepakt en geringd worden.

KLUUT

Kluten schijnen gevoelig te zijn voor vangen op het nest. Nader onderzoek hier-naar is gewenst.

Onderzoekers, voor wie het wenselijk (noodzakelijk?) is dat ze oude vogels op het nest vangen, kunnen hun voordeel doen met bovengenoemde ervaringen van anderen.

Velen van U zullen zeggen: "Is er alleen maar iets bekend van die paar bovengenoemde vogelsoorten?" Bedenk dan, dat er maar weinig ringers zijn, die broedende vogels van het nest pakken. Ieder houdt zich aan de afspraak:

PAK GEEN OUDE VOGELS VAN HET NEST,
als dat niet strikt noodzakelijk is.